

Αρείου Πάγου: 310/1994

Πηγή: Ποιν.Χρ. ΜΔ'1994 σελ. 485

Περίληψη: Έννοια μη συνειδητής αμέλειας και ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης στα μη γνήσια εγκλήματα παραλείψεως. Η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται στην απόφαση και να προσδιορίζεται με σαφήνεια ο επιτακτικός κανόνας δικαίου από τον οποίο πηγάζει. Πότε υπάρχει αιτιολογία στην καταδικαστική απόφαση. Αναιρείται η προσβαλλόμενη καταδικαστική απόφαση για ανθρωποκτονία εξ αμελείας λόγω ελλείψεως αιτιολογίας, διότι δεν εξειδικεύονται οι νομικές υποχρεώσεις του αναιρεσείοντος, δεν προσδιορίζονται σαφώς οι παραλείψεις τους, ενώ περιέχονται ασάφειες και αντιφάσεις σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας που όφειλαν να λάβουν και αυτά που πράγματι έλαβαν".

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: κ. Κ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εισηγητής: κ. Ε. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ

Εισαγγελεύς: Α. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόρος: κ.κ. Π. Παπαναγιώτου, Ν. Γαλεάδης

Επειδή, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 28 και 302 του ΠΚ, προκύπτει, ότι για την θεμελίωση του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, στην περίπτωση που αυτή δεν είναι συνειδητή, απαιτούνται α) να μη καταβλήθηκε από το δράστη η επιβαλλόμενη, κατ' αντικειμενική κρίση, προσοχή, την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνείδητος άνθρωπος οφείλει, κάτω από τις ίδιες πραγματικές περιστάσεις, αν καταβάλει, με βάση τους νομικούς κανόνες, τις συνήθειες που επικρατούν στις συναλλαγές και την κοινή, κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων πείρα και λογική β) να είχε την δυνατότητα αυτός, με βάση τις προσωπικές ιδιότητες, γνώσεις και ικανότητες και κυρίως λόγω της υπηρεσίας ή του επαγγέλματός του, να προβλέψει και να αποφύγει το αξιόποιο αποτέλεσμα και γ) να υπάρχει αιτιώδης δεσμός μεταξύ της ενεργείας ή παραλείψεως του δράστου και του επελθόντος αποτελέσματος. Περαιτέρω, όταν η αμέλεια δεν

συνίσταται σε ορισμένη ενέργεια ή παράλειψη, αλλά αποτελεί σύνολο συμπεριφοράς, που προηγήθηκε του αποτελέσματος, για την διαπραπτομένη με τον τρόπο αυτό ανθρωποκτονία από αμέλεια, η οποία αποτελεί έγκλημα που τελείται με παράλειψη, απαιτείται η συνδρομή όχι μόνο του άρθρου 28 του ΠΚ, αλλά και των όρων του άρθρου 15 αυτού, που ορίζει, ότι όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξεως απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται, όπως η πρόκληση του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παραλείψεως είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος. Από την τελευταία αυτή διάταξη συνάγεται, ότι αναγκαία προϋπόθεση της εφαρμογής της, είναι η ύπαρξη νομικής υποχρέωσης του υπαιτίου προς ενέργεια, που τείνει να παρεμποδίσει το αποτέλεσμα, για την επέλευση του οποίου ο νόμος απειλεί ορισμένη ποινή. Η ύπαρξη αυτή της υποχρέωσης, που αποτελεί πρόσθετο στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος, που τελείται με παράλειψη, και που μπορεί να πηγάζει είτε από ρητή διάταξη του νόμου ή από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υποχρέου, είτε από σύμβαση είτε από ορισμένη συμπεριφορά του υπαιτίου, η οποία δημιούργησε τον κίνδυνο επελεύσεως του εγκληματικού αποτελέσματος, πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται στην απόφαση, επιπροσθέτως δε να προσδιορίζεται με σαφήνεια ο επιτακτικός κανόνας δικαίου από τον οποίον πηγάζει. Τέλος κατά το άρθρο 40 παρ.3 του Π.Δ. 1073/1981 "περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεσιν εργασιών εις εργοτάξια οικοδομών κλπ" (ΦΕΚ 260/1981 τ.Α) "στέγαι και φωταγωγοί με επικάλυψιν εκ κοινών υαλοπινάκων πρέπει να έχουν κάτωθεν αυτών επαρκώς ισχυράν προστασίαν εκ δικτυωτού συρματίνου πλέγματος, μόνιμον ή κινητόν. Εν περιπτώσει χρησιμοποίησεως ωπλισμένων υαλοπινάκων η χρήσις συρματίνου πλέγματος μπορεί να παραλειφθεί. Επί στεγών και φωταγωγών με ελαφράν επικάλυψιν (υαλωτών, πλαστικών, αμιαντοσιμέντου κλπ) η άνοδος επιτρέπεται μόνον όταν υπάρχουν ανθεκτικοί διάδρομοι επισκέψεως και ασφαλούς πρόσβασης προς τούτους". Από αυτή τη διάταξη συνάγεται, ότι σε περίπτωση που ο φωταγωγός έχει επικαλυφθεί με υαλοπίνακες, η άνοδος επί τούτου και συνεπώς και η δίοδος εξ αυτού, επιτρέπεται εφόσον υπάρχουν ανθεκτικοί διάδρομοι επισκέψεως και ασφαλούς πρόσβαση προς αυτόν, ανεξαρτήτως της υπάρξεως κάτω από την υαλωτήν

επικάλυψη δικτυωτού συρματίου πλέγματος, μονίμου ή κινητού. Σε περίπτωση δε οικοδομικών εργασιών επί του δώματος, όπου και η υαλωτή επικάλυψη του φωταγωγού, προκειμένου να εξασφαλισθεί η σωματική ακεραιότητα των εκεί εργαζομένων, επιβάλλεται, κατά την ως άνω διάταξη, να υπάρχουν διάδρομοι διελεύσεως του φωταγωγού απολύτως ανθεκτικοί και ασφαλείς, προς αποτροπή οποιουδήποτε ατυχήματος, με φροντίδα και ευθύνη του εργοδότη, εργολάβου του έργου και του επιβλέποντος το έργο μηχανικού, που όντας εξειδικευμένος επιστήμονας έχει υποχρέωση να ελέγχει τις ελλείψεις τεχνικών εγκαταστάσεων και την ασφαλή παροχή εργασίας. Εξάλλου η απαιτούμενη από τις διατάξεις των άρθρων 93 παρ.3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία της δικαστικής αποφάσεως, η έλλειψη της οποίας ιδρύει λόγον αναιρέσεως από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ίδιου Κώδικα, υπάρχει, όταν, προκειμένου για καταδικαστική απόφαση, περιέχονται σ' αυτήν, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν από την διαδικασία κατά την κρίση του δικαστηρίου, στα οποία στηρίχθηκε τούτο για την συνδρομή των αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων του εγκλήματος, οι αποδείξεις που τα θεμελίωσαν και οι σκέψεις υπαγωγής των περιστατικών στην ουσιαστική ποινική διάταξη που εφαρμόσθηκε. Στην προκειμένη περίπτωση, με την προσβαλλομένη απόφαση, το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, που την εξέδωσε, κήρυξε ενόχους τους αναιρεσείοντες για την αναφερομένη πράξη της ανθρωποκτονίας από αμελείας και τους καταδίκασε σε ποινή φυλακίσεως 8 μηνών, τον καθένα, την οποίαν ανέστειλε ως προς τον πρώτον αναιρεσείοντα Β.Σ. και μετέτρεψε σε χρηματική προς 400 δρχ. ημερησίως ως προς τον άλλον αναιρεσείοντα Π.Σ. Όπως προκύπτει από το αιτιολογικό της αποφάσεως το δικαστήριο, με αναφορά στα αποδεικτικά μέσα, που μνημονεύει, δέχτηκε, κατά την ανέλεγκτη κρίση του, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Οι αναιρεσείοντες, υπό την ιδιότητα του υπεύθυνου επιβλέποντος μηχανικού ο πρώτος και του εργολάβου κατασκευής προσθήκης ορόφων στο υπάρχον κτίριο των Γραμμών Εσωτερικού της Ολυμπιακής Αεροπορίας, ο δεύτερος, δεν φρόντισαν, όπως είχαν υποχρέωση, κατά το άρθρο 40 παρ.3 του Π.Δ. 1073/1981", να επικαλύψουν τον φωταγωγόν από υαλοστάσιο", από όπου διήρχοντο οι εκεί εργαζόμενοι, "με ανθεκτικούς διαδρόμους" και "να εξασφαλίσουν την ασφαλή

πρόσβαση των εργαζομένων, αλλά αρκέσθηκαν στην τοποθέτηση "2-3 καδρονίων από όπου, ως και από διάδρομο εκ μπετόν" θα διήρχοντο οι εργαζόμενοι, χωρίς να εξασφαλίσουν" με την τοποθέτηση καθόλην την επιφάνειάν του, ξύλινης επικαλύψεως, επί του υαλωτού φωταγωγού", που παρεμβάλλεται μεταξύ του τσιμέντινου ως άνω διαδρόμου και του ομοίου ατελούς ως άνω εκ καδρονίων και έτσι, από έλλειψη προσοχής την οποίαν όφειλαν και μπορούσαν να καταβάλουν δεν προέβλεψαν τον θανάσιμο τραυματισμό του εργάτη Ι.Κ. , ο οποίος, την 12-6-1986, εργαζόμενος στο εργοτάξιο αυτό (Δυτικό αερολιμένα Αθηνών) στην προσπάθεια να μεταφέρει σανίδες, "πάτησε επάνω στο υαλωτό τμήμα του φωταγωγού", με αποτέλεσμα να σπάσουν τα τζάμια του φωταγωγού", να βρεθεί στο κενό και να καταπέσει επί του δαπέδου, βάθους 10 μέτρων και εκ της πτώσεώς του αυτής να υποστεί σοβαρότατες κακώσεις και αιμορραγία εγκεφάλου, που λεπτομερώς αναφέρονται, εκ των οποίων, ως μόνης ενεργού αιτίας, επήλθεν ο θάνατος αυτού. Στο ίδιο σκεπτικό του, το δικαστήριο δέχεται, παραλλήλως, ότι ο ως άνω παθών" θα μπορούσε να πατήσει και περάσει από τον τσιμεντένιο διάδρομο ή με μεγαλύτερη προσοχή από τα παραλλήλως προς αυτόν και μετά το υαλωτό του φωταγωγού τοποθετημένα από τους κατηγορουμένους καδρόνια" και να αποφύγει συνακόλουθα την ως άνω πτώση από το υαλόφρακτο φωταγωγό στο δάπεδο και τον εξαιτίας αυτής θανατηφόρο τραυματισμό του. Έτσι, με αυτά που δέχθηκε το δικαστήριο, δεν διέλαβε στην προσβαλλομένη απόφασή του την απαιτούμενη ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, μη εκθέτοντας με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν την καταδικαστική κρίση του. Συγκεκριμένως στην απόφαση δεν εξειδικεύονται οι νόμιμες υποχρεώσεις των αναιρεσειόντων κατά το μνημονευόμενο ως άνω άρθρο 40 παρ.3 του Π.Δ. 1073/1981 και δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια οι παραλείψεις καθενός από τους αναιρεσειόντες αναφορικώς, προς το επελθόν θανατηφόρο αποτέλεσμα, ενόψει μάλιστα του ότι στο διατακτικό οι παραλείψεις τούτων εντοπίζονται στο ότι αυτοί δεν εμερίμνησαν αφενός για την κατασκευή "σταθερού και ανθεκτικού διαδρόμου από μαδέρια" που να διέρχεται πανω από την "γυάλινη οροφή", του φωταγωγού, που συνέδεε τις τaráτσες των ως άνω υπαρχόντων δύο κτιρίων και αφετέρου για την απομάκρυνση από την ίδια οροφή των χωμάτων, των τσιμέντων, ξύλων και χαρτοσακκούλων, με τα οποία είχε

καλυφθεί αυτή, ώστε να μη φαίνεται, ενώ στο σκεπτικό γίνεται δεκτό, ότι υπήρχε εκ κατασκευής "διάδρομος εκ μπετόν αρμέ" και επί πλέον οι αναιρεσεύοντες κατασκεύασαν εκ 2-3 "καδρονιών" έτερον διάδρομον, από τους οποίους, όπως ειδικώς, ως ανωτέρω δέχεται το δικαστήριο, μπορούσε ο παθών να πατήσει και να περάσει, χωρίς να επισυμβεί το ως άνω θανατηφόρο αποτέλεσμα. Συναφώς δεν διευκρινίζεται και το πλάτος και η ανθεκτικότητας των καδρονιών και ο τρόπος κατασκευής με αυτά του διαδρόμου για να κριθεί η ανθεκτικότητας και η ικανότητα ασφαλούς διελεύσεως δι' αυτού των εργαζομένων. Περαιτέρω, σε αντίθεση με το διατακτικό και της ως άνω ειδικής διάταξης (του άρθρου 40 παρ.3 του Π.Δ. 1073/1981), διευρύνοντας την αμέλεια των αναιρεσειόντων, το δικαστήριο στο σκεπτικό του καταλογίζει σ' αυτούς την παράλειψη τοποθετήσεως καθόλην την υαλίνην επιφάνεια του φωταγωγού "ξυλίνης επικαλύψεως", χωρίς να αιτιολογεί, αν τούτο ήτο αναγκαίο προφυλακτικό μέτρο, πέραν των ως άνω διαδρόμων και αν για την ολική αυτή επικάλυψη υπήρχε υποχρέωση από νομική διάταξη ή από την εργολαβική σύμβαση ή από άλλη αιτία. Τέλος ασάφεια υφίσταται και στον αναγκαίο αιτιώδη δεσμό μεταξύ των παραλείψεων των αιτούντων και του επελθόντος θανάτου του παθόντος, ενόψει και της καταλογιζόμενης στον τελευταίο παραλείψεως να διέλθει δια του υπάρχοντος ανθεκτικού και ασφαλούς διαδρόμου εκ "μπετόν-αρμέ" και από τον παραλλήλως κατασκευασθέντα από τους αναιρεσεύοντες διαδρόμου από "καδρόνια". Επομένως, κατά παραδοχήν του περί ελλειψεως ειδικής αιτιολογίας τετάρτου λόγου των συνεκδικαζομένων αιτήσεων αναιρέσεως, πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλομένη απόφαση και, σύμφωνα με το άρθρο 519 του ΚΠΔ, να παραπεμφθεί στο ίδιο δικαστήριο, αφού είναι εφικτή η συγκρότησή του από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν προηγουμένως.